

TOM KEDUU (5)

KPELIKITU

Kabiyè

TOM KEDUU (5)
KPELKITU

Histoires d'enseignement

En langue kabiyè

Auteurs : participants à un atelier d'écrivains

Illustrations : CD "The Art of Reading",
SIL International, 2001

Ce livre a été produit avec l'assistance
technique et financière de SIL Togo-Bénin

Association Chrétienne pour l'Alphabétisation
en Kabiyè et l'Epanouissement, (Sotouboua)

1ère édition, 1er tirage,
3ème trimestre 2012 (500 expl.)

© 2012, ACAKE et SIL Togo

Tomnay taa kpeetay tɔm wɔlɩtu: "SIDA" tɔm

Mbu mbu pɔpɔzɔs yɔ.

Yee ɩsɔɔlaa se utɩɩ mbu "SIDA" nɛ
kɩ-lakasi yɔ:

Puwɛɛ se utɩɩ mbu SIDA kɛnaa yɔ.

Ezuma kɩkpaɣ?

Anɩ kɩkpaɣ?

Yee kɩkpa-ɣ ebe puwɛɛ se ɣla?

Yee kɩtakpa-ɣ ezuma puwɛɛ se
ɣse-ku?

Tóm keduu.

"SIDA" kudonj kene sosoyuu n̄gu kisuu eyu calim taa ne kihay-i ejandu ya. Calim taa kusooli weu.

"SIDA" kudonj kune ezuma kikpa eyaa? Ki-te kpau we tom naadozo taa: Kajalay le, halu hoyā tu weyi eweni "Sida" ya, yee p̄t̄oc̄oni e-c̄olo ya, ed̄es̄iȳ-ku piya n̄ga kewe e-lotu taa ya. E-luluu wiye yaa al̄t̄waatu ndu kamuzuu hulim ya. Nabule le, yee pakpay wundu ndu t̄we l̄n̄ ya ezi ej̄u, hunuu, s̄ya yaa k̄p̄tiyay ne palabini "Sida" tu tumiye ya ne p̄ku-i ne calim taa pu-ȳōo ne pakpay wundu ndu ne palabini weyi efeyini "Sida" ya, "Sida" kudonj d̄ee-i. Naadozo n̄umbu mbu pikili kaḍe ne p̄tez̄uu eyaa d̄ez̄uu-kudonj n̄gu ya le kusuu h̄oolu. Ebe laba ne d̄it̄on̄ se h̄oolu n̄gu kikilini kaḍe? Yee halu yaa abalu eweni "Sida" kudonj piye ndi ya, pasuu ya, id̄es̄iȳ-i kudonj. L̄ēēeȳō, mbu kilini t̄oȳu; mbu pūȳōo ya, kuzuu tom kilu weu paa le. D̄isi taa, habe ȳōo, raadiyoo waa taa, telee waa taa, kuzuu tom pakiliȳ ȳōōdu halu pawiliȳ d̄ōd̄o ezuma palaki-ku ya. Pūȳōo kudonj ezaȳu kune kiteziȳ eyaa kpau ne h̄oolu n̄gu ki-taa.

Kudonj kune, kifeyini se nabeȳe wee ne mba puwee se kikpa. Aayi! Eyaa t̄ja payi: Piya, s̄saa, halaa,

abalaa evebiya, pɛlaa... patɪŋa payɪ kusɔŋ nɔɔyɔ. Ɖɔɔɔ
lɛ, pɪfɛyɪnɪ se ŋkɛ ñum tu yaa kuñɔndu yaa ŋkɛ hadu yaa
ŋkɛ karika nakeyɛ. Paa anɪ kihiyɔ yɔ, kɪkpaɣ-i.

Kudɔŋ kune ezuma ŋlaku ne ŋna se kɪkpa-ŋ yaa
kɪkpa nɔɔyɔ? Ɖooo yɔ, yee ŋna "Sida" tu yɔ ŋsɪŋki-i,
mbu puɔɔ yɔ, ɛwɪɪɪ sɪŋŋ, ɛhɛnɪɪ kudɔmɪɪ yem yem,
kahuyay kpaɣ-i, kpezuu katatayay ñɪŋɔv kpaɣ-i ɔɔɔɔ.
Ɛlɛ, lɛlɛlɛyɔ, pɪfɛyɪ kɛlɛv se ŋpɪsɪ ne ŋtɪlɪ ɛyɔ mbu.

Ɛbɛ puwɛɛ se ŋla ne ŋna se ŋwɛnɪ-ku ño-tomnay
taa? Pucɔ ŋtɪlɪ lɛ, puwɛɛ se ŋwolo fɛɔaa tɛ ne palɪzɪ
ñɔ-calum ne pamayzɪ-pu ne pana. Peeye pɪpɪsɪɪ ne
puwɪlɪ se "Sida" kudɔŋ piye wɛ ñɔ-calum taa yaa ɔɪfɛyɪ.

Yee pamayza-ŋ ne ŋna se kɪwɛ ñɔ-calum taa, ɛbɛ
puwɛɛ se ŋla? Komina kpaɣ waɔɔ ne kɪsɪŋnɪ ɛyaa. Puwɛɛ
se ŋwoki ɔɔndɔŋ fɛɔaa tɛ ne ŋmɔv kɔɔ. Payay kɔɔ ana
se "ARV". Kɔɔ ana pahay-ŋ ye falaa ŋŋhɛyɪɪ liidiye.
Puwɛɛ ɔɔɔɔ se ŋɔɔki ñɔ-tɪ ne yem yem lakasɪ ne
kɪtaakɔɔ kɪtesɪ-ŋ kɔsɪnav.

Ezuma puɔɔvɔv se ɔɪla ne ɔɪwa kudɔŋ ezayɔv kune?
Ɖutɛm-mɪ heyyu nɪmɔŋ weyi kɪtɪŋkɪɪ ne kɪkpaɣ ɛyaa
yɔ. Mbu puwɛɛ se ɔɪkpa ɔɔ-tɪ ne yem yem lakasɪ. Puwɛɛ
se ɔɪwolo fɛɔaa tɛ ne palɪzɪ ɔɔ-calum ne pamayzɪ. Pɔne
yɔ piyeki ne ɔɪtɪlɪ mbu pɪ-taa ɔɪwɛɛ yɔ camɪyɛ.

Yee diwoki fedaa te se puwiy-dv ya, puwee se diweeni da-maymay do- wonda ezi ejn mbu ya, ditaato se ngu petem labunau lelu ya, pakpay-ku ne palabuni-dv se difeyuni liidiye aayi. Diwoki dcd d mba pncnczsu yaa palaki nnci tumiye ya p-ccl ya, puwee se diya huni ne kpitiyasi ne ejn ne pcc diwolo. Puwee dcd se halu weyi eweni kudn piye ndi ne ehay hoya ya, ewoki fedaa te ne mba sumina ezima pccnnci e-ccl ne etaakc edezi-ku piya nga kewe e-lotu taa ya.

Kuzsu hcclsu taa le, puwee se dikpa da-ti ne kuzsu labu yem yem. Putpcnci se diweeni egbaadinaa sakiye. Ppnczsu se dnci kudum ne diwolo pamayzi-danaale. Yee ppv elaki-dv ya, puwee se pcc dila kuzsu tumiye le, dnci kuzsu huyin weyi payayni anasaayi taa se "condom" yaa "Femidum" ya. Huyuu ngu yee nsu-ku, kuzsu kudn nakuyv episiy kikpa-n.

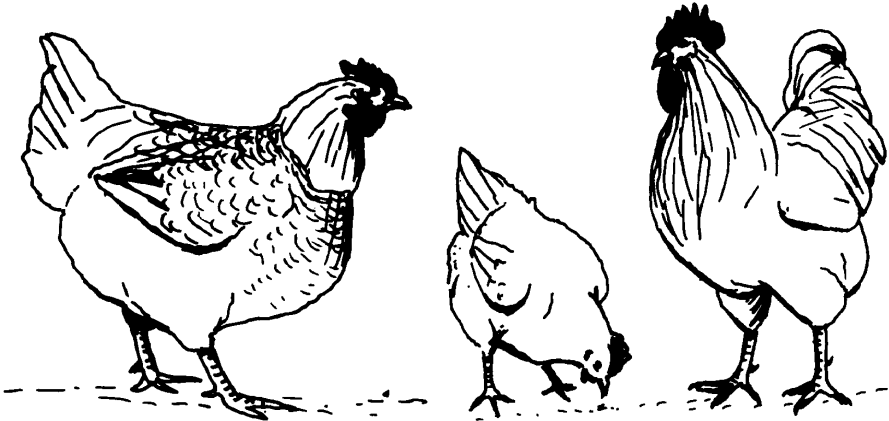
Koobiya, "Sida" kudn keni kudn ngu kilaki aseyyu kedeja kpeekpe ycc ne pikulini afrika taa ya. Puwee se dncay pana ne dnc kudn kune. Puwee se diwolo ne palizi da-calum fedaa te ne pamayzi; Fedaa te deke kon npisiy ne nna se nweni "Sida" kudn yaa nfeyina. Pamayziy ya, falaa pamayziy paaheyiy liidiye.

Mayv: LESSAH Bassakilinam

Kalimee ԳՅՈՒ ԿԻՖԱՄ

ՄԵՆ ՍՄՅՈՒՄՍ ԿՅՈՒ ԿՅՈՒ.

1. Կրօւ.
2. ՄԵՆ ՍՄՅՈՒՄՍ ԿրօՒ ԿՅՈՒ ԿՅՈՒ.
3. Kalimee ԿՅՈՒՄԱԿ.
4. ԿԻԴԻ ԿԻԴԻ ՄԵՆՍ
5. ՏՅԻՄՍ.
- 6- ՔԵՄՍ

ՔՅՈՒ ՆԵ ԵՅՆ ԳՅՈՒ ԿԱԼԻՄԵԵ ՆԵ ԵԻԿ Ե-ԵԼԵ, ՍՄԵԵ ՏԵ ԵԿԱԿ ՆԵ ԵՄԱԿԻ ՄԵՆ ՄԵՆ ՍՄՅՈՒՄՍ-Ի ԿՅՈՒ, ԿԱԵԼԻ ՆԵ ԵՏԼԻ ԿԱԵ ԵԻԿ ՄԵՆ ԵՆՆԻԿ ԿՅՈՒ.

ՔՅ-ԿՅՈՒ ԼԵ, ՍՄՅՈՒՄՍ-Ի ԿրօՒ ԿԻՅԱՆԿՍ, ԿԻՄԱԼԻ ԿԱՄԻԵ. ԿԻ-ԿԱԵ ԵՄԵ ՄԱՆ ՆԴԻ ՆԴԻ. ՔՅ-ԿՅՈՒ ԼԵ, ՍՄՅՈՒՄՍ ՔԱՆԱ ԿԻ-ԿԱԵ ԽՅՈՒՄՍ ՆԵ ԳՅՈՒՆ ՆԵ ԿԱԼԻՄԱՆ ՔԵՄԵԿ ԿՅՈՒ. ԽՅՈՒՄՍ ԿՅՈՒՄՍՍ ՆԵ ԿԻ-ԿԱԵ ՔԵԵԿ ՔԱԼԱԿԻ ԳՅՈՒՆ ԵԳՅԵ.

Ɖoyiŋ ɔu ne ipari ne camloma lu le, pekesti-ye hɔɔɔ yaa kiwan leeku taa. Mbu puɔɔ yɔ, yee pikpendaa puwee ɔoli kuɔm peeye yɔ, kalimee sɔsɔna feyɔ camloma ne ɔoyuu palaki ezi kpitan naadozo yaa fenay le, palizi ɔoyuu a-cɔɔ ne pikazi a-ɔeke. Ɖoyuu ŋu peɔpa-ku mbu yɔ, papisiɔni-ku kalimaŋ cɔɔ. Putaki ɔoyuu ceɔ le, camloma ane apisi kalimasi cabi cabi. Kalimasi nzi silaki ezi fenasi naadozo le, patayi si-taa: Abaliŋunzi hɔɔɔ ne haluŋunzi hɔɔɔ leeku. Palaki mbu se sitaakpa ɔama. Lona ane a-taa siwey ne pɔcɔni si-yɔɔ ne sipayli ne sitali pedu.

Kpou ŋu ki-tɛe peeye le, puɔɔɔ se pana mbu pi-taa paɔu kalimee tɔɔnay yɔ, mbu pi-taa paɔu-ye lum yɔ ne mbu pi-yɔɔ ahenti yɔ.

Kalimee tɔɔnay le, puɔɔɔ se ka-taa ewee ŋum sakiye. Pu-yɔɔ puɔɔɔ: saamila, soojaa, ketu paɔi, kpakpasi ŋu yaa ɔula ne poyosi pi-tiŋa ne peŋeyi waaa ne paɔu-ye.

Cidi cidi wetu hɔɔɔ taa le, pifeyi ɔe se kpou tɛe ewee kusɔɔtu sɔɔsɔ. Pu-yɔɔ le, piwee se kpitau taa le, kalimee ɔyɔ enu ehazi e-kpou tɛe. Ɖɔɔ le, puɔɔɔ se emisi kɔye ne puku mbu pɔɔɔɔ se pukɔna kalimee kudɔŋ yɔ.

Pusiyɔni tɔɔnɔy ɔɔu ne ciɔi ciɔi wetu ɔeke ne kalimee payli camiyɛ. "Aayi!" Pɔpɔzɔu-ye sɔbitu ne pisini-ye ne kudɔɔ nakuyɔ etaaceyi-ye. Pɔ-yɔɔ le, kalimasi liy ne sila ezi fenasi naadozo le, papasi-si sɔbu kɔye. Kpayɔni alɔwaatu ndu le, pilaki ezi fenasi naadozo taa le pɔsɔki-ye pɔkɔɔ pitali a-pɛɔɔ. Pusiyɔni pi-ɔeke; kpitau taa le pɔpɔzɔu paɔɔ-ye kɔye ndi ɔikuu kinimnimasi yaa lotu taa ɔalaa yɔ.

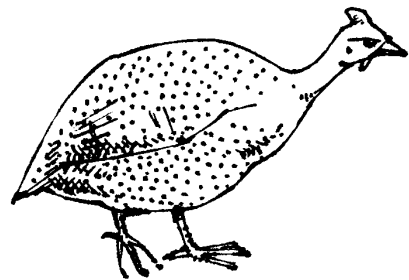
Ataki pɛɔɔ le, pɔɔayɔni-i pɔzɔu se eɔni ena se le eɔɔɔy? Kiyaku taa ɔisi taa ekay pɛɔɔ. Kpayɔ le, pɔpɔzɔu-i ɔiɔɔɔye kibandɛ.

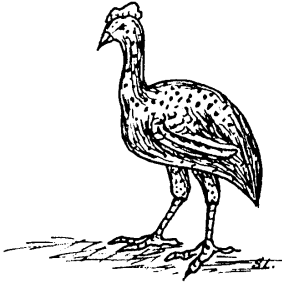
Ne mamɔwa mentisi se weyi esɔɔlaa se eɔɔ kalimee yɔ, yee eɔɔɔ paytu tɔne ti-yɔɔ yɔ, ne eɔɔtɔɔni ɔɔɔe yɔɔ lɔntasiyaa yɔ, ehikiy e-ɔɔɔe ne pilabi-i leleɔ.

Mayɔ: PITIDE Jonathan

Suɔ ɔɔu tɔm

Pɔɔɔ eyɔ ɔɔu suɔ camiyɛ ne ipayli le, pɔwɛɛ se: Eweena ehuyɛ ndi ɔi-taa ekpay-i yɔ ne ɔaapamɔu, kpou ŋɔu ki-tɛɛ isɔu yɔ. Mɔla wena paɔɔu-we yɔ ne cɛɛu ŋɔu ŋpaɔna ŋgbam yɔ.

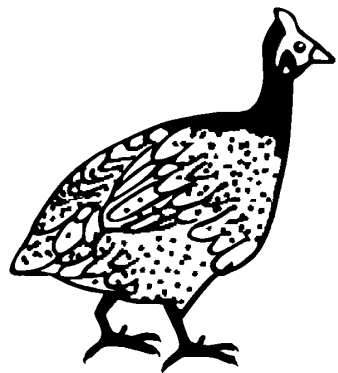

Kiyaku nakuyu Kpacaa kuyaa ewolo Taayɔɔdi te ne ena sun tɔndɛ wiii ne epɔzi-t se: taɲ ezima ɲlaba ne ɲɔɔ ño-sun wiii mbu? Peeye Taayɔɔdi cusa Kpacaa se: sun ɔɔ wɛ ɔɛu piɲɲ piɲeyi yɔɔɔɔ. ɲnaɲ ezima pɔɔɔ yɔ, ɲmay kpou camiyɛ siɲɲ ɲɔayɲi ki-taa.

Pɔwayi lɛ, ɲma kuluuda wena a-tɛɛ sun ɔɔ yɔ. Ne wena a-tɛ kalimeɛ kaɔɔ ne ɲkpaɲ sun yala ne ɲɔɔ. Nɔɔ sun yala ne ala kiyaku siɲɲ naale lɛ, ɲlii-yɛ lum taa ne ɲna se ezima awɛɛ. Kiyaku siɲɲ lɛku taliɲ lɛ, ɲtasi-yɛ ɔɔ lum taa ne ɲna se yee aatesiy a-tɲa yɔ, a-taa lɛna ciyɔɲi.

Siteziy lɛ, ɲkpa-si eɲuyɛ taa tanaɲ tɛɛ lɛ, ɲñeyi mula ne eɔɔ-si ne ɲpam-si ɔɔku tɛɛ. Kiyakuɲ naadozo lɛ, patalaa se pɔɔɔ ɲgbam. ɲkpaɲ cɛɛɛ ne ɲwona ɲpa ne ɲkpa tiye ne ɲkɔna ne ɲɔɔ-si ne pɔɔɔ ɲɔɔ-si lum ne pɔñɔɔ ɲɔɔ-si ɲtola ɔanaɲ ɔaniɲ lɛ, ɲkpa-si ne ɲɔɲi-si eɲuyɛ taa. Pɔwɛɛ se paa ɔooyɛ pɔɔki ɲgbam ne piɲali-wɛ piɲɛke mbu pasiki. Mbu ɲwɛɲ labu yɔɔ ne pɔkɔɔ papayli.

Suusi tɔsɔli niŋkaɣ, tɛv ɛniɣ puwɛɛ se pakpa-si ehuyɛ taa piteke mbu sɔsɔki. Silaki kiyaku sɔŋɔ naale yaa naadozo lɛ sɔpazi ŋdola tɔsɔ camiyɛ ŋkpay mɪla nɛ ŋhuzi lum nɛ ŋɔvɔ-si nɛ sitɔki. Ŋɔvɔ-si ŋgam lɛ ŋɔvɔ-si mɪla wena ŋhuzaa yɔ nɛ aɲɔ ho yɔ, piteke mbu si-ɛɛɛ kpay ɔŋɔ. Sikɔŋ sitali kpou tɛɛ sɔv lɛ, puwɛɛ se kiyaku sɔŋɔv lɛ, pahazi kpou ŋgu ki-tɛɛ nɛ pokuu kɔlɔzasi nzi sɔwɛɛ yɔ.

Mbu puɣɔɔ yɔ ye kɔlɔzasi ɛwɛɛ yɔ sɔŋ kuv-si. Pu-yɔɔ meheyiy-mɪ se paa weyi ɛɛɛɪ ɛ-ti ɛɔɔɔ sɔŋ mbu puɣɔɔ yɔ sɔŋ wɛ liidiye pidufeyi.

Mayv: HAZOU Niman

Pɔtv kudɔŋ tɔm

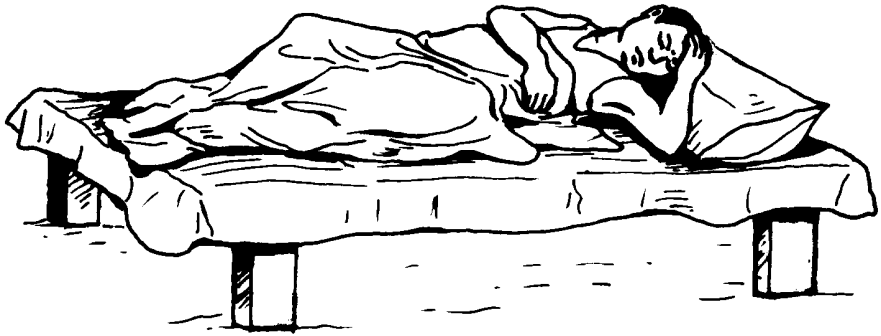
Mbu puɔɔzɔv yɔ: Ye ɛɲiniɣ se pɔtv kudɔŋ ɛtaakpa-mɪ yɔ,

- ɔihini sɔbɔla wena a-yɔɔ wɛ pɔtv kɔyɛ yɔ a-tɛɛ.
- ɔihayi ɔisi wayi ɲitu ɔiɔi ɔiɔi.
- ɔusuli lum yɔ camiyɛ.
- ɔitaayele lum ɔay kaanɔnaa nɛ pulona pa-taa.

Tɔm kedvɔv.

Kiyaku nakuyv wiyav ya kedeyzay sɔsɔɔ nakeye. Samay talaa nɛ kedeyzay tapazita lɛ, Nakaa na ɛ-miyaa

Abiḍe ne eṣeṣ-i se: "Abiḍe ḡlɔwaa le, Abiḍe cosɔ-i se: Ee malɔ camɔye ñe-piya yɔ? Nakaa se pɛwe alaafiya.

Abiḍe pɔsɔna-i se: "Mɔyaa piliki-m!" Nakaa se: "Ebe laba?" Abiḍe se ḍooḍ ḍeḍe wayɔ ma ne me-piya ne ma-walɔ ḍɔsay miḡ yem yem ḍunay se ḍɔla ezɔma, mɔntɔḡ se afelaa we ḍa-haḍaa taa yɔ yaa pakpa-ḍɔ paka!

Peeye Nakaa se: yaa ɔtɔki tɔḍnay ḡga yɔ ka-taa feyi ñum se pɔha-mɔ alaafiya? Abiḍe se aayɔ ḡgu ḍɔtɔki tɔḍnasi ḍɔleeziy ne mɔn-tɔḍnay labɔ taa le, nandu, kpakpasi, sona, mɔɔ, num ne pɔtɔɔ pɔñaazi waa pɔwee.

Peeye Nakaa pɔzi Abiḍe se: "Ña ne ña-walɔ ne mi-piya ihɔny sɔbɔla tɛe yaa we?" Abiḍe se: Aayɔ ḍɔfenu sɔbɔla. Nakaa se mbɔ pɔlakay ma, ma-walɔ ne ḍe-piya ne ma-walɔ Sumfeyɔle woni-ḍɔ feḍaa tɛ ne pawazi-ḍɔ. Peeye peheyi-ḍɔ se ḍɔñɔni liidiye ne ḍɔya sɔbɔla ne ḍɔhɔny a-tɛe ne pɔtɔ ndɔ tɔñasiy eyaa ne tɔhay-we kɔḍɔḡ yɔ kɔtaakpa-ḍɔ.

Pɔwayi lɛ, peheyi-dɔ se dɪhayi ñitu ciɖi ciɖi ɖa-dɪya wayi. Ðusuli lum yɔɔ nɛ pɔtu etaadɔ yala nɛ pitesi nɛ pɔtu ñasi-dɔ. Patasi-dɔ ɖɔɖɔ se ɖitaaye le lum cay kaanunaa, pɔbɔla nɛ pulona pa-taa ɖɔɖɔ. Mbu ma nɛ ma-walɔ ɖɪlaba nɛ ɖɪwɛɛ alaafiya.

Abiɖe ni tɔm ndu mbu lɛ, ese lɛlɛɛ nɛ ewolo eheyi ɛ-walɔ Pɪcaykaɖe nɛ elɛ kpɪti ɛ-halɔ nɛ e-piya nɛ ewoni fɛɖaa tɛ nɛ pawazi-wɛ. Peheyi-i se ɛya sɔbɔla nɛ pahɪny a-tɛɛ nɛ pɔtu kudɔŋ etaakpa-wɛ nɛ ndu paakedɪ Simfeyile yɔ, petezi-i kedɔɔ pɪtɪŋa payi. Pɪcaykaɖe la ɛzi fɛɖaa kedɔɔ-i yɔ nɛ pɛwɛɛni alaafiya patɪŋa.

Pɪkedɪna Pɪcaykaɖe nɛ ɛ-halɔ Abiɖe nɛ powolo pɛsɛɛ Simfeyile nɛ ɛ-halɔ Nakaa nɛ ɛ-walɔ pɔtɔŋ se ɖɪcay yem se afelaa lakɪni-dɔ. Pɔ-yɔɔ meheyiy ɛyaa tɪŋa payi se pɔwɪy weyi lɛ ewolo fɛɖaa tɛ nɛ pawazi-i ɛ-kudɔŋ nɛ patasi-i lɛyɪtu ndu ɛɛcayni wezuu nɛ ɛwɛɛ alaafiya yɔ.

Mayu: BATCHASSI Kadja

Pɔtu kudɔŋ tɔm

- Yee ɖɪcay se pɔtu kudɔŋ etaakpa-dɔ yɔ, pɔwɛɛ se:
1. Ðɪheni sɔbɔla wena peli-ye kɔye yɔ a-tɛɛ.
 2. Ðɪhasi ɖɛ-ɖɛsi nɔsi nɛ si-wayi kpɪlɪŋ kpɪli.
 3. Ðɪɖɔ kɔɔ saŋ lum taa nɛ lum mbu pɪcakɪ ɖɛsi wayi nɛ tɪŋ tɛɛ yɔ pɪ-taa.

Nakoyu wiye Yau ne e-halu powokay halu nɔɔyu seɓ. Pali numɔɔ taa le, Pakati Abalu nɔɔyu payay-i se: Soolum ne e-halu Kujuka ne e-piya kagbaanzi piwiy patiya payi ne peseliy ka ka ka, niŋkay suu-we. Pɛɗɛway fɛɗaa tɛ.

Yau ne e-halu pɔpɔzi-we se lee powoki mbu! Pocosu-we se powoki fɛɗaa tɛ. Mbu yɔ pilabi fenay hoobu yɔ pipasuni man-halu Kujuka ne niŋkay suu-i ne eseliy. Mowolo mayabi-i koye kiyaku taa ne monkɔna eli, pula tɛɓ fe ne puɗu tozo ŋgu le, pitii mo-yɔɔ kiɗi ne mantali ne pocosu lum ne papiyi-m. Pilabi ezi kiyakuŋ naanza mbu yɔ le, pitii men-piya yɔɔ ezi enay-we esunɔɔ yɔ. Lɛlaa na-m mbu le, pɔtɔŋ se putɔma yɔ ɗa-wiyi tunaa lakuni-ɗu ne pɔtɔŋ se ɗiwolo tiw nɔɔyu tɛ, menkisi se mendayni mo-hɔɓ fɛɗaa tɛ ne mana se ebe laki-ɗu kpem.

Yau ne e-halu pilabi-we putɔdiyɛ ne paha-we liidiye kodokiŋ kagbaanzi ne peheyi-we se pataanu see see waa. Powolo fɛɗaa tɛ ne pama-we kɔɔ naaye ne pisuni-we. Patali fɛɗaa tɛ le, pakpay mbu pilaba yɔ ne peheyi-we ne paba mayzi pa-calum ne panay se pɔtu kudɔŋ weni pa-calum taa ne piɛeyiɗ. Pama-we kɔɔ ne paya.

Pɔpɔzi-we se pewena sobola wena peli-ye koye yɔ yaawe? Pocosu se aayi. Paba kpay sobola naadozo ne

paha-we ne peheyi-we se pekpenmaa le, palisi-ye a-huyun taa ne pele kusotuu taa ne tev feñ le, pakpay-ye ne paɗu po-kuduyun tee ne peheny pi-tee paa doo wena.

Fedaa dayni-we pozuu se peweu yo pɔñɔɔzuu po-kuduyun wayi yaawe? Pocosì se aayi dɔhaziy. Peeye peheyi-we se mbu tɔni pa-kudɔn kunɛ. Mbu yo kojowee ne pɔtu paɗuu yala ñitu tee ne helim maki le, pikpay-ye ne piwona pipɛɗi mi-tɔɔnay taa. Puyɔ le, puweɛ kpem se ɛñɔɔzi mi-dan wayi ne piweɛ ciɗiciɗi ne epa paa tɔɔnay nga esty yo ko-yɔ camiyɛ.

Fedaa mba paɗayni-we pozuu se peweu yo lum ɛɛcaki po-kuduyun wayi dɔɗɔ yaawe? Yaa piya leyiyini kaanunaa mba yo ikpakiy-we ne elɔv polin yaawe? Pocosì se aayi. Peeye piɛɛyi fedaa pinj ne pakali-we sinj ne pɔtɔn se mbu labina ne paa mi-taa kudum maymay pitutukasuu. Peeye pana paputɔdiyɛ ne paha-we kɔɔ se pekpenaa le, paɗu-ye lum mbu picaki sanj taa ne dɔsi wayi dɔɗɔ yo pi-taa ne pikv pɔtu yala ne piha-we waɗɛ ne paheni sɔbɔla tee camiyɛ pideke mbu yo pe-piya leesi kay kev kalankalasi ne leesi ajamaa.

Sɔɔlum tali dɔya le, ɛla mbu pitɔna payi paypay-i yo. Peheny sɔbɔla tee camiyɛ, esuyi pɔn weyi weyi iwe ɛ-dɔya wayi yo ɛ-tɔna ne ɛɗv lum taa mbu picakay dɔya wayi yo pi-taa kɔɔ wena paha-we yo.

Lēlēeyō Sōolum tōnuu taa kōm alaafiya camiyē nē
ε-halu nē e-piya. Sōolum taa la leleŋ nē epay. Pɪlabi cabi
lē, powolo pa-tɪŋa nē pesēē Yau nē ε-halu ezuma mbu
pasɪnɪ-we liidiye nē powolo fēdāa tē yō. Tēv fēma lē,
powolo dōdō pesēē fēdāa pa-tōmɪyē ndɪ palaba yō dɪ-yōō.

Mayu: AMAKE Evabou

Maatu dōzi hiluu tōm

Yee ŋcay se ŋhili maatu dōzi sɪwēē dēu yō pɪpɔzɪv-ŋ se:

- Əv-dōm lum taa nē ŋñalt maatu nē sonzoowee nē
yem yem waa nē azulima wena awēy dōzi yōō
yō palu.
- Əv kaŋwa djiibiye taa nē ŋcozi lum nē ŋpɪyɪ ku-yōō
nē ŋsu min yōō nē ŋpelɪ maatu nē ŋwona ndɪ
djiibiye taa peeye nē ŋtɪzɪ ezɪ cacasɪ hɪu yō.
- Nan cotu, nē kpanzɪv, nē kpakpasɪ nē kaabu ŋwona
nē ŋpɪyɪ. Yele pɪwasɪ ezɪ cacasɪ kagbaanzɪ mbu
yō, nē ŋdɪv dōm pɪtasɪ wasɪv mbu lē ŋsoli.

Tōm kēdɪv.

Cɪlaalu nē Nemē pēwena dāma cōlō. Kɪyaku
nakuyɪ wiye lē Cɪlaalu caa maatu se ehiliy. Eca maatu
ekōna lē, edɪv ñanay taa nē ecozi lum epɪyɪ tɪ-yōō nē

ɛɔvɔɔɔɔ ɔvɔvɔv ɔɛ
 ɛɔɔɔ ɛɔɔɔ. ɛɔɔɔ
 ɔɔɔv ɔɛ, ɛwɔɔɔ ɛɔv
 ɔɔɔɔɔɔɔ ɔɔɔ, ɛɔɔɔ
 ɔvɔv ɔɛ ɛɔv ɔɔɔɔɔɔ
 ɔɔɔ ɔɔɔɔɔ ɔɛ ɛɔɔɔ
 ɛɔɔ ɔvɔv ɔɔɔ. ɛɔɔɔ
 ɔvɔv ɔɛ ɔvɔvɔv ɔɛ
 ɔvɔvɔvɔv ɔvɔvɔv ɔɛ

ɔvɔvɔv ɔɛ ɛɔɔɔ ɔvɔvɔv. ɛɔɔɔɔɔ ɛɔɔɔ ɔɛ, ɛɔɔɔɔɔ ɔvɔvɔv ɔɔɔ ɔɛ
 ɛɔɔɔ ɛɔɔ. ɛɔɔɔɔ ɔvɔvɔv ɔɔɔ ɔɛ ɛɔv ɔvɔv ɔvɔv ɔvɔv ɔɔɔ ɔɔɔ ɔɔɔ
 ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔɛ ɛɔɔɔ ɔvɔv. ɛɔɔɔ ɔvɔv ɔɛ, ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔvɔvɔv.
 ɔvɔvɔv ɔvɔv. ɛ-mɔvɔvɔv ɔvɔvɔv ɔvɔvɔv ɔvɔv. ɛɔɔɔ ɔɛ ɛɔ
 ɛɔvɔv. ɛ-wɔvɔv ɔvɔvɔv ɛwɔvɔv-i ɔvɔvɔv ɔɛ ɛɔ ɔvɔv ɛɔvɔv
 ɔvɔv ɔɛ, ɛɔɔɔɔɔɔɔ. ɛɔvɔv ɔvɔvɔv ɛɔvɔv-i ɔɛ ɛɔɔ ɛɔɔɔɔ ɔɔ.
 ɛɔvɔvɔv ɛɔ ɔɛ ɛɔvɔv ɛ-mɔvɔv ɔɛ ɛvɔv ɛɔvɔv ɔvɔv.

ɔvɔv ɔvɔv ɔɛ, ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔvɔv ɔɔ. ɛɔvɔv ɔɛ,
 ɛɔɔɔ-i ɔɛ: ɔvɔvɔv ɔvɔvɔv ɔɛ. ɔvɔvɔv ɔvɔv-i ɔɛ ɔvɔvɔvɔv. ɔvɔvɔv
 ɛɔvɔv ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔɔ? ɔvɔvɔv-m. ɔvɔv ɔvɔv ɔɛ ɔv-wɔvɔv
 ɔɛ ɔvɔv-ɔvɔv ɔvɔv ɔvɔv. ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔvɔvɔv ɔvɔv
 ɔvɔvɔv ɔɔ ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔɛ ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔɔ, ɔvɔvɔv ɔɛ
 ɔvɔvɔv ɔvɔv!

ɔvɔvɔv ɔvɔv-i ɔɛ: ɔv ɔvɔvɔv! ɔv ɔvɔvɔv ɔvɔv! ɔvɔv
 ɔvɔv ɔɛ ɔvɔvɔv ɔvɔv ɔɛ, ɔvɔvɔv ɔvɔvɔv-m? ɔvɔv ɔvɔv

abalɔ dɛdɛ yɔ? Nɔɔ halaa tɪɲa fɛyɛ. Ye wiɔɔiye, ɲaɔ se ɲla nabuɔ, pɔzi pɔziɔ eeleki.

Nɛmɛ paɔi-ɪ heyuu se: yee ɲaɔ se ɲhili maatu yɔ, ɲaɔ-tu ɲkɔna lɛ ɲɔɔ lum ɲanaɔ taa ɲcozi dɔm nɛ ɲɔɔ lum mbu pɪ-taa nɛ pɪɔɔli. Pɪɔɔlɔ lɛ, ɲkpaɔ maatu nɛ ɲɲali lum mbu pɪ-taa. Sonzoowe nɛ yem yem waa mba paawe tu-yɔɔ yɔ palu. ɲɲali mbu nabulɛ nabudozo lɛ, Azulima maɔmaɔ lɪwa lɛ, ɲpelɪ. Pucɔ ɲpelɪ lɛ, nɔɔ kaɲwa dɔibiye taa nɛ ɲcozi lum nɛ ɲɔɔ ku-yɔɔ dɔibiye taa nɛ ɲsu miɲ yɔɔ. ɲɲɛɲ maatu pelɔ lɛ, kaɲwa yɔlaa nɛ ɲwona maatu nɛ ɲɔɔ. ɲɲɛɲ maatu dɔɔ lɛ, ɲkpaɔ cotu, kpakpaɔ nɛ kaabu nɛ ɲnaɲ nɛ ɲkɔna ɲɔɔ maatu yɔɔ nɛ ɲciɔɔdi. Pɪla ɛzi cacasi kagbaanzi yɔ nɛ ɲɔɔ dɔm. Pɪtasɪ labu miɲ yɔɔ peeye cacasi kagbanzi lɛ, ɲzoli.

Cɪlaalu dɛɛ ekpe ɛ-te nɛ laɲhɔlɔmiye. Tɛu fema lɛ ɛca maatu nɛ ɛla ɛzi Nɛmɛ wɪɔɔ-ɪ yɔ nɛ ehili maatu dɔzi. Puwiye, ɛ nɛ ɛ-walu nɛ e-piya pɔɔɔ mutɔ sum yɔɔ sum yɔɔ. ɛ-walu se pɪtɛke sɔɔɔ ɲhili dɔzi yɔ?

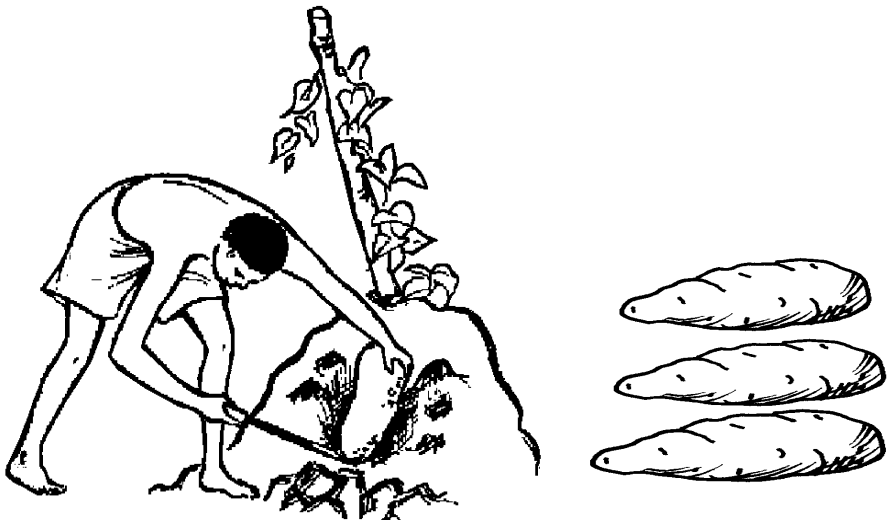
Tɛu fema lɛ, Cɪlaalu wolo ɛsɛ Nɛmɛ nɛ ehɛyi-i se: ɲwɪla-m dɛdɛ maatu hilɔ, nɛ mowolo mamaɔzi nɛ pɪla dɛu, mansa mutɔ ma nɛ ma-walu nɛ men-piya dɪɔɔ dɪtahay. Pɪla Nɛmɛ nɛ Cɪlaalu leɛɲ nɛ Cɪlaalu dɛɛ ekpe.

Mayu: AWADE Toi

Իւր հաճախ տօմ

Իւր հաճախ քայտ:

1. Ալտաատս ոմս քահայտչ յօ տի-յօձ զօմ
2. Ծոնճո րկայ հիյս Էնճո յօ
3. Վոնս (հակս սօսս ու քրա, հակս կօսս)
4. Հայտ ոնսս ու քսօ տսմ տալ
5. Տսմ քայտ ալոմ ֆոնայ տա
6. Նտս Վտչ Լո միյ սօս ու քսօ քօլօ
7. Ալոմ քայտ ալտատս ոմս միյ ոնայ յօ
8. Տիյ Վսսս ՎԷ քսօ րճսս Էնճո
9. Էնճո կիբայ ճսս քսօձսս
10. Ագօզա ՎԷ Վաչայ հԷ տԷ
11. Քս ու հսյսս ու տօս յա քոմս

Ɖzuma pahayiy hɛɛ?

Pwɔɔ ɛyɔ hayi hɛɛ lɛ, pupɔzɔsɔ tɪ ñɔɔzɔsɔ siŋɛ. Hɛɛ sɔɔli ajana nɛ pupɔzɔsɔ paa pinay ŋga lɛ se pɛlɛyzi-yɛ tɛtɔ. Asɔɔli a-tɛɛ kozay, ñitu ɛtaaku-yɛ. Pɔbɔ ɛlaku camiyɛ ŋna pupɔzɔsɔ yɔ. Aloma fenay taa tudum paziy.

Pwɔɔ nɛ ɛyɔ hayi lɛ, pɔwɛɛ se ɛla lumayza nɛ ɛna se ɛkay hiyuu ɛñɔŋ na. Ŋlaku pi-lumayza pilna hayim yaa pola wena ŋlonɔ yɔ a-tɛ dɔɔ.

Pupɔzɔsɔ haɔv ɛwɛna hakuu sɔsɔɔ ŋɔv ɛkɔŋ lomnav yɔ nɛ cikpeluu ŋɔv ɛkay kozinav yɔ nɛ kpaca ŋɔv ɛsetiyɛna tɪŋ cikpɛŋ yɔ. Wɔndu ndɔv ɛkay labinav tɔmɪyɛ ɛ-hayim taa.

Nɔɔnɔɔ lɛ, pɔwɛɛ se haɔv ɛñuni hayim mbɔv ɛkay tuu yɔ. Pupɔzɔsɔ pikena dɛndɛɛ tɛtɔ wɛ muzɔŋ camiyɛ nɛ ala dɛu. Hɛɛ tɔsɔɔli ɔvɔ tɛtɔ; atɪsɔɔli dɔdɔ dɛndɛ pɛɛ kilaa yɔ, piteke mbɔv aasɔv, pɪtɛ anɔsɪ taa laki yaku. Dɪtɪli camiyɛ se akɛyɔv nɛ apɛdɔv wɛy kaɔɛ dɔdɔ.

Pupɔzɔsɔ se haɔv ɛtu tudum aloma alɪwaatu yɔɔ dɛyi dɛyi nɛ wɪliŋ ɛtaakɔɔ pikpa-t ɛtapɪzɪ ɛlo nɛ ɛkɔɔ ɛtɔɔ ɛ-ɛñɔŋ nɛ pɪɔay yem. Mbɔv pɔyɔɔ yɔ pasɪ ɛñɔŋ nɛ ɛledɔi umɪŋɪyɛ nɛ ɪkɔɔ ɪdazɪ. Tudum wɪliyɛ lɛ, haɔv dɔv miŋ ɛpazɪ pola lom camiyɛ lɛɛɔɛ wayɪ canzɪ yɔɔ.

Dɪni dɛu se aloma tɛŋ lɛ pupɔzɔsɔ se pɔhɔ tɪŋ a-taa nɛ hayim taa ɛtaawɛɛ kpimm mbɔv pɔyɔɔ yɔ hɛɛ tɔsɔɔli

mbu. Haḍu weyi eehoki tuḡ e-hayim taa yɔ e-hee eekɔḡ
suu camiyɛ ne pikɛdini-t.

Eyu teḡ aloma le, puɔɔsuu eñɔḡ kibanj weyi ipiziy
ũḡ yɔ duu e-pola taa. Pɔɔɔḡna pola paylika ne puɔɔ
poḍuu eñɔḡ a-taa. Paakpakiy eñɔḡ sɔsɔḡ ne poḍuu poḍɛ
cikpeḍɛ taa ne pakpay eñɔḡ cikpeluu ne poḍuu sɔsɔḍɛ
taa. Pɛɛsiy poḍɛ ñuu taa pilimi pazi paḍu eñɔḡ ne
pohuzi tetu camiyɛ le, puɔɔsuu ḍɔḍɔ se pefe ne wisi
etaaku eñɔḡ ne pikɔḡ puũḡ.

Hee sɔḡli ajana pidufeyi. Atisɔḡli ñitu a-tee.
Puɔɔsuu haḍu ekozi e-hee tee tɔm nabule yaa nabunaza
mbu yɔ, piluni e-hayim ñɔḡ ñitu ñɔḡ mbu yɔ. Haḍu ekoti
hee wena añɔwa yɔ a-tanjgala. Epiziy ekpazi-ye tuḡ yɔḡ
yee tuḡ ewee yɔ. ðinu camiyɛ se hee sɔḡli mbu pidufeyi.

Haḍu piziy epazi e-hee huyuu pinay kifalay yɔ
ka-taa pikɔḡ pitaki misigum fenay taa mbu yɔ, yee
apuwaa yɔ. Puɔɔsuu pohuyi camiyɛ, pohuuzi camiyɛ
pataace hosi ne eñɔḡ kɔḡ. Kajalay le pekey eñɔḡ ñu.
Pu-wayi pekeyu ne pipayli wobu yɔḡ ne pisini aliwaatu
ndu eñɔḡ epiziy kitasi kɔm yee pekewa yɔ. Pu-wayi le
haḍu ehuyuu yɔ epeli heye pumayna poḍɛ duu.

Hee ehɔtu kɔḡ piwili le pɛɛsi ne palizi eñɔḡ ne hee
lɔḡ lɔḡ waa ana pɔkɔḡ poḍuu hayim kifam mbu poloma
yɔ pi-taa. Piyele pisey hee sɔsɔḡna wena yɔ haḍu piziy

epedi yaa esu niŋkay taa ɗende puweekiƴ yɔ ne etaki pazi pazi.

Koobiya ɗitaaniƴzi hee haɗau kav. Hee siƴna eyu e-wezuu cayu taa piɗufeyi. Eyu piƴziƴ etiziƴ eñasi, eso sɔkɔɗɔ yaa epediƴ ehiƴ liidiye.

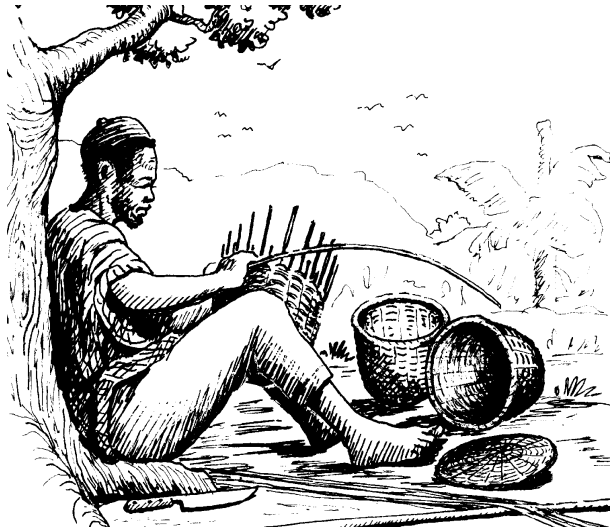
Mayu: KABLI Anakpa

Kpaakpa caacibeya luv tɔm

Yee ŋcay se ŋluv kpaakpa caacibeya yɔ puƴɔzuu:

1. Paatu cebu ;
2. Canzi kayuu ;
3. Luv

Paatu
paluuna kpaakpa
caacibeya, pu-yɔɔ
puwee se puɔɔ
eyu kuyi se
ecay-ke luv le,
eyeliƴ eseti paatu
ndu tiwe teyiŋ
camiyɛ yɔ ne esu
tuloo pazi. Pifeyi
ɗeu ɗɔɗɔ se eyele-tu tiwili. Puɔu ekɔŋ luv le pipeliƴ.

Yee paatu etem web yɔ, ŋñiniƴ aluwaatu ndu ŋɗu se ŋlaku tumiyɛ ndi yɔ. Mbu puƴɔɔ yɔ ŋpazaa, puwee se ŋka ñuu ne puwolo pite.

Aliwaatu ndu ḡḡu ḡa-ti yɔ titaliy le ḡḡini siya ḡga kadakuli lɔḡ mana mana yɔ. Mbu puycɔ yɔ kakuli lɔḡ yɔ ḡkuyuu tumiyɛ labu le, kesetiy yem sev sev ne puweeki. ḡpaziy le ḡkpakiy paatu ḡliti ti-siyye wayi weyi ewe kididi yɔ ne nsu hɔɔlu.

ḡteḡ litiu le ḡpasɪ kididitu enu e-taa mulum ne ḡkayɪ. ḡkayiy le ḡfay-i kpaagbaa yibi yibi. ḡfaki ḡte le, mba ḡfayay yɔ, mba payay se wayi canzi. ḡkpakiy wayi canzi nzi kudumay kudumay ne ḡpasɪ si-taa mulum pumayna ne ḡkɔḡ luu taa le sitaapeli. ḡteḡ wayi canzi kayuu le ḡhɔki-si ne ḡsu camiyɛ. Puwayi le ḡkpay paatu kudumtu ndu ne ḡliti ti-taa ele yɔ, ḡla ezi ḡntem labu yɔ.

ḡkayiy sisi le ḡhɔki-si dɔdɔ ne ḡsu. Nzi payay se taa canzi. Taa canzi si-taa le, nakeye waliy puɔi ne ḡkayɪ-ke kewee kpaagbaa lebe. Payay-ke se kɔyu. ḡteḡ-ke kayuu le, ḡkoti-ke ezi sabuu yɔ ne ḡsu.

Taa canzi ne kɔyu pa-wayi le, ḡlita paatu wayi ne taa ne pikazi huyuy weyi yɔ, ḡkayɪ ele yɔɔ ciɔi ne pɪzan toma lu. ḡteḡ kayuu mbu le ḡmayzi ezi "san̄tiimeta" waa niidozo yɔ ne ḡseti nabunaza, ḡfaki pa-taa le, paatu huyuy enu eliy lutoozo ne ḡkayɪ e-taa mulum ne pumayna. Mba payay se tayi. ḡteḡ-we kayuu le ḡseti

titide, nkayidi dɔdɔ ne nkpendi nsu. Leeleyo nwena wayi canzi, taa canzi, koyu ne tayi, pikazina luv.

Luv taa le, tɔbuv pazuv yaa daluv wee ne puvɔ pokuɔi caacibeya ne petezi luv. Nkuyuv daluv le nkpakiy tayi naale naale ne npan ne tetu tuiy moyo tuiy moyo titide. Nduv-i le nkpay taa cana ne nleki naale tee ne npazi luv. Nkuyuv luv le, nsuzuv naale tee le nlini naale yoo. Njov tom nabule le, nyasi tayi kuvumuv nluv nwoki tɔbuv waliy pazi le, nkusi ne nɔkuv tayi kuvumuv kuvumuv ne ngotuu ne pi-taa kin. Nkotuu ne pite ntezi taa canzi luv. Ña-luv taa le nnikiy canzi yoo camiy wovu yoo ne pɔn etaawee. Taa canzi woki se sitey le nkasi nasu pazi ne nkamna. Nluv ne tayi nɔsi kv le, nkpay-si ne nkamna ne luv etaakpee. Puvayi le nkpay koyu nsuzi e-kide ne ditay tavyu nakuyu canzi tee pitali caacibeya tɔbuv tee le, nsuzuv koyu env e-oo tayi hekay taa ne nliuy pikoo piyosi.

Ña kpaakpa caacibeya tema. Eso hana eyu pi-te loy env se pinsina mizay noo tumiy taa. Halu piziy ekpay caacibeya nga ne ecatin kpaakpa ne ehili kpakpalum dozi. Pu-yoo payay-ke se kpaakpa caacibeya.

Mayu: HEMU Abalu

Kabiye fɔfɔ sau

Yee ηcay sau kabiyɛ fɔfɔ yɔ ηñunɪy:

- Paadeetu, camtu ne mbu pi-tɪŋa pu-tɔluma we sɔsɔna yɔ.
- ηcay dɔdɔ nim (kpekpeniya yaa penim).
- Dɛya sɔsɔ ηga ηlakɪ ka-taa yɔ.
- Mɪsɪy, dɔsɪ ne miŋ.
- Dav sɔsɔ ηgu pasayna yɔ.

ηgbeyɛ ndɪ payay se Hezɔɔ yɔ dɪ-taa halaa cayna pala nɔɔ kudɔmay se powoki dɔ-dɔo Nɛmɛ cɔlɔ ne ekpɛlɪkɪ-we kabiyɛ fɔfɔ labu.

Pɪtɛkɛ yem, pɪnay ηga anzaayi fɔfɔ naa yɔɔ kaakpa liidiye ne pa-taa lelɛaa taanay fɔfɔ se pɔsɔnɪ lum yaa pɔcɔtɪna po-wondu yɔ.

Kɪyaku ηgu pacalɪ wobu ɛ-cɔlɔ yɔ; ɛwɪlɪ-we mbu puwɛɛ se pañɪnɪ ne ɛ-maymay ɛkɔɔ ηgbeyɛ dɪkpeyliye taa ne ɛwɪlɪ-we dɛu ne pataasɔɔ. Man-taalɔ nɪ mbu le ɛkɔɔ mon-cɔlɔ ne eheyɪ-m se: "Pacay-dɔ kpelekɔɔ kabiyɛ fɔfɔ labu; dɔ-dɔo Nɛmɛ kpelekɪyɪna-dɔ; pu-yɔɔ meheyɪy-η se yee ñe-liu ɛwɛɛ kɔyɔ ηsɔɔ dɪ-taa ne ña dɔdɔ ηtɪlɪ fɔfɔ labu." Mbu pilaba ne mansɔɔ pa-taa. Nɛmɛ kaatem-dɔ heyuu mbu puɔɔzɔɔ se dɪñɔɔzɪ ne

puco ekoo; ditiisi sasoona a-taa lum ñoo camiyε ketekete, penim, deya soso, dasi ne dav soso.

Da-ñuudu Safta heyi-dv se: Neme tumiyε feyi heεε. Pu-yoo dũoozi da-ti. Neme taba le, se: "Men-piya ikpeliy mi-tuŋa payi? lwe alaafiya?" Da-tuŋa dikpendi ne duseε-i se: "Do-doo tali deu!" Puvayi da-ñuudu seε-i eheyi-i se: "Da-tuŋa dikpeylaa."

Do-doo Neme taa la lelej ne epazi tumiyε. Paatem-dv kpelikuu ansaayi mizay mav. Ko-yoo ditiini deya. Neme kpay sasoona ehuti deya nga ka-taa ne eyele-yε miŋ yoo peeye ne adayni pu deu; εle ekpay penim ne εdv ne epazi sav. Pikedaa le pikpawa fuuu. Pulaba caaa le, Neme se "inawaa"? Foofo puwa le "edezi miŋ". "Ipiyɔ ula mi-deke na?" Datuŋa dicosi-i se: "εεε".

Nooono dɔzuma kabiyε foofo labu. Dulaki dɔcɔvuna do-wondu, dɔsoni lum piyele diwokina kiyakɔ taa dɔpediɔ. De-ŋgbaye hezuv hiy dɔdɔ tadiyε.

Foofo ŋv kv-yoo pituŋnaa ne sɔnyaa nabeyε ñoko pawli-dv ansaayi foofoona labu, lum ñuŋv, mulum ñuŋv, pa-tuŋa payi.

Hezuv ŋgbayε taa halaa hezaa.

Mayv: AKPALA Yarkou Rose

Էհսյե Լս ԵՄ

1. Kpaca ηgu pekediyini paatu ya.
2. Siya nga pakayinyi canzi ya.
3. Pan weyi e-yoo pesety paatu ya.
4. Paatu ndu pakayinyi canzi ya.
5. Canzi nzi palbuni ehuyey ya.
6. Dav ηgu padbuni ñuu ya.

Էհսյե Լս ԵՄ ya, pwe deu pidufeyi. Abalu nɔɔyuu wenu mbu ne eluu aho ne epediy. Ely tanaj tee le, ecaa kpaca ne siya ne ewona piye kuseyiyey yoo ne eseyi. Ekpay siya ne esu, ekpay kpaca ne edee paatu cau. Etaki le ekpa pau yoo ne ekeqi paatu ne etii ekpay-tu ne ekpalu ti-yoo, ehaki ne esylyi ekpena diyaa. Etaly le ewona ne epedi lone ndi di-taa eakai ne ekayiy canzi ya. Ewolo ne ekpay kpelay ne e-siya ne ecau ne epazi tumiyey. Eakai kpelay yoo ne ekpay siya ne paayuu ne ekoli ki-yoo ne etayi ki-taa pazi. Ele, elizi pi-taa mulum mbu pikazi pi-taa pazi pazi ya. Ekayi-si mbu ne pudoo deu le esu hooluu. Mbu payay se canzi. Elity paayuu yoo le, pikazi hooluu ηgu ekpaluni hatu ya le, eliziy-we dɔdɔ ne pikazi pi-taa mulum ne elɔ.

Ekayi mba elizaa ya. Padayly ezi meta kudumuu ne hooluu ya, ne siwee hii ne naale, peteyi lelu taa deyi

ḍeyi. Pɩla hiu ne naale hɔɔlɩɩ. Ɛeseti ḍḍḍ kpatidɛ ndi paaseti ḍi-nɔɔ taa loŋ ne ḍikpa teyɩŋ yɔ. Ɛkpay ne eia ḍḍḍ ezi eelabu paatu yɔ ne payaa se canzi kiḍaylasɩ.

Ɛkpay ne ewoni lone ndi ḍi-taa wali camiyɛ ne puwee wamm yɔ. Ɛle ecali kpayɩ tayɩŋ ne eliziy naale naale, emayziy hekiy taa ne ekaki mbu tɔm loḍo. Ɛle ecalini canzi kiḍaylasɩ kpayɩ ne eliziy kuḍumay le, ekpa tayɩŋ heku taa ḍende ekakay-sɩ yɔ naale naale ne elɩɩ ne eɔɩ. Ɛla mbu tɔm naale. Ɛle, ekpay hɔɔlay ŋga ne etɩɩ heku taa ḍoli. Etasi cɔzɩɩ kuḍumam etali ḍende etɩwa yɔ le, epazi lɩɩ kuḍum kuḍum. Ezi tɔm naadozo yɔ le, ekpay paatu ñinzi lɩɩ. Puɩkɔŋ ne piwali ḍeu se pitɛyi heku le, epaazi kotuu ne elɩɩ ḍḍḍ. Ɛkotuu ḍeu ne tayɩŋ nɔsi yozini ḍama. Ɛlɩɩ ne piɩɩ piɩasi pazi le, eyele ne ekpay canzi kiḍaylasɩ te tayɩŋ ne ehɩki tayɩɩ kuḍumɩɩ yɔ le, ekpay ḍav ne ñɩɩ yɔ le ne eɔɩɩ ḍav. Ɛteŋ cɔzɩɩ le eletini pi-tee ne ehɩki. Ɛkpay siya ekali ezi tayɩŋ naadozo ne emayzini pazi ne eku nɔɔ. Ɛkpay canzi kiḍaylasɩ ne eñɔɩzini nɔɔ ḍeu mele mele. Ɛla hee ne etɛzi ñɩɩ cɔlɩ piŋ weyi eekazaa yɔ ne piɩa se etema ehuyɛ lɩɩ.

Koobiya ḍiḍɩma pi-yɔɔ yɔ, ḍiriɩziy ḍilɩɩ ehuyɛ.

Mayu: AMAKE M. Joseph

Κρου μαυ τᾶμ

Ρυῶ εἶν μα κρου λε, ρυῶεε σε εῶενι lone. Νδι εῶαῦ σε εῶι-κυ ὡ; κρινανδῦ ρεε naadozo, kalimbuka, ne mayu ne kaduḡa.

Abalu nᾡyῦ (Tᾡncay) payay-i se CAU. Esum kponḡ mau camuḡe, e-krou ριζιḡ kula ezi ριζι nule ὡ. Pitasi ḡḡḡ esum kponḡ canῦῦ camuḡe.

Εἶαα yaway-i ne emay-i ne emay-we ne emῦῦ liidiye. Abalu nᾡyῦ kpay-i se ema-i ḡḡḡ payay ele, se KEZIYE, eheyi ele se εῶῦῦ ε-ḡiḡa lone yaa hᾡῦῦ ḡḡ εῶῦῦḡ se pamanu krou ὡ ne εḡayῦῦ lone nḡi camuḡe ne ḡiḡay ὡ ne ele eῶa ḡiῦῦ ne ekᾡnaa le, εῶ kalimbuka, ele ρi-ke ḡiῦῦ ndῦ tiwe tḡyḡ camuḡe ὡ. Εῶῦῦ ρεε wena amayῦnaa awεε ezi mizay ρεε sᾡsᾡna ὡ naadozo. Ρῦwayi εḡῦzi κρινανδῦ ne κiyakḡ naale wiye le ρυῶ εῶῦ kᾡᾡ.

Ekɔma le, ehuyi pɔŋ naadozo dɔdɔ pazi pazi mbu puyɔɔ yɔ ye ehuyaa ne pɛe kili ñɔtinau tetu yɔ, teɔ niy le piniykiy. Eɔ a-tɛɛ ne piɛɛɛ camiyɛ. Powolo ponuuti kpɔnandu le, ekpay alɔwaatu pɔŋ. Paɔv kalimbuka pɔnu. Ekɔɔ etayɔ kpou. E-te pɛɛ su taa le, piyɛ lɛɛɔɔ ne lɛɛɔɔ pɛ-heku taa le, epɔziy puwɛɛ ezi meta hɔɔɔ yɔ mbu yɔ elɛ kaapɔzi-t kpou sɔsɔ na.

CAU sum kpɔŋ mau pidufeyɔ. Ekpay a-alɔwaatu ne ɛɔv ki-yɔɔ, emay tanan ne ɔanay, kiyakiy naanza wiye le ɛɔvkuɔ kaayay. Eheyi KEZIYE se puwɛɛ se enuuti kpɔnandu ne puɔɔ se kaayay tɔki kpɔnandu ne pikɔli. Kiyakiy naanza wiye ɛɔv-ku kaayay le. ɛɔv kaayay wayɔ le, kpɔnandu nuutuɔ payzi.

Pɔlabɔ ezi kiyakiy naadozo ezi ɛɛɔv kaayay le etema. Kiyaku sɔŋ ɔɛɛɛ ɔɛɛɛ le, etema. Kiyaku ŋɔv etezaa yɔ, ɛɔv nɔɔ ɔanay mbu yɔ yee etɔma se ɛɔv tanan tɛɛ yɔ, wɔsɔ piɔziy siŋay ne nɔɔ ya. Etema le elɔ ki-yɔɔ kadɔya ne piwɔli se etema.

Ebe puwɛɛ se elɔ tobi taa: kajalay le enuuti kpɔnandu camiyɛ, ehuzi-tv kiyakiy naale wiye puɔɔ epazi ɛñɔni pɛɛ kibana naadozo, kalimbuka nu ti-taa camiyɛ. Eyele puwɛɛ kpɔziy ezi eyu heku taa niye tumiyɛ naale ñɔndɛ. ɛɔv ki-yɔɔ kadɔya camiyɛ ɔɔne kpou wɛy ɔŋ, elɔ-ku camiyɛ.

Ɛyaa sakiye yebi kpon taa tɔnasɔ dɔsɔ nɔu kpou
taa tɔnaya lediy. Pɔwe kaɔe se kabu. Tɔnaya wey yun
camiyɛ pɔwe wazay pɔnɔ se eyɔ edɔ tɔnaya kpou taa
pɔwe se dɔpɔsɔ kpon mau yaɔ mbu dɔ-cɔzɔnaa lakay.
Mba mi ekaliy takayay kanɛ ya umayzi nɛ una.

Mayɔ: N'DALO Kpédou

Somuu tuw tɔm

1. Somuu tuw we ezɔma yaɔ.
2. Somuu tuw wazay.

Somuu tuw kena tuw nɔu kɔpɔziy kiɔnɔ paa le yaɔ.
Hayɔm taa pakɔli-ku nav. Kiɔnɔv ñu nɛ kɔkɔv kɔpayɔli tuw
sɔsɔv ñamm. Kike tuw nɔu nɛesa kɔ-pɔɔde yaa nkpala
kɔ-hayɔv yaɔ, ciyɔm kɔhɔlumum liy yaɔ. Ciyɔm mbu heyɔlim
umaba-bu nɛ pikii yaɔ, pɔpɔsiy ketu. Pɔpɔsiy patarɔna-tu
pɔyɔv, ye nkpayɔv ezi ñanay kutɔlay mbu yaɔ. Kɔpayɔliy tuw
sɔsɔv ñamm nɛ kɔ-pilinzi wee yɔv nɛ kɔ-hatu ñewee
pɔrɔrɔ pɔrɔrɔ ezi mangɔv hatu yaɔ. Somuu tuw lɔlɔv pe, nɛ
apɔy dɔmay fenay taa, nɛ pee ana awe ezi kalimiye yala
yaɔ. Somuu tuw ewɔlaa yaɔ, petikiy kɔ-dasɔ nɛ paɔv-ku

mamala ne patisuna. Pakpakiy ki-tolima ne palabuna cotu ne pakpay dɔdɔ ki-tilimiye pasay sɔye.

Pɔtɔki ki-pe yɔɔ hundu, tɔwe leleɲ ezi sikiri we pi-taa yɔ. Pɔkaziy pee le pamuyi num. Num mbu, pɔtɔkina-pu tɔɔnasi ne pawazi-pu ne kudɔmɔɲ. Pee ana payay-ye se cuna. Pakpakiy cuna paɖu ɖeya taa, paɖu a-yɔɔ lum, palalasi-ye ne pele awɔli le pakpati-ye ne palisi pɔɔyɔɲ pɔɔ. Pakpakiy pee poɖon ne pɔyɔti-ye sɔye taa, ne pananɲ namiyɛ yɔɔ yaa mɔɔti taa pɔkpɔsi ɖeu. Pokuu namiyɛ yɔɔ le, paɖu ñanay taa ne pohuuti yaa pamaki ezi kakayɔsi somtu yɔ.

Pamaki piledji ka ka ka le, pɔkpay le. Papasi lum ɖuɔ pasi pasi pɔhɔyɔɔ ne num kpay ne pɔkɔɔɔ paɖuɔ, ne patasi pi-yɔɔ lum ɖuɔ pañali ne patisi-pu pɔpu camiyɛ. Leleɛyɔ pɔpɔsa num le.

Palɔla pɔya pɔciɔiyum le patay-ke num mbu se kɔ-tɔnɔɔ elɔ teyɔɲ. Patay-pu ñɔsi se sikpa teyɔɲ ne sitaaceki yem yem. Muɖɛ ekpa eyu yɔ patulɔɔ-ɖɛ le, num mbu patay ne puwaa lɔɲ. Eyu sinay etɔni leɛka yɔɔ yɔ, pacay asoloo yaa kɔzɔnzɔɲa ponuuti ne pakpay num mbu pataa hɔɔɔɔ ɲɔɔ na petisi e-sinay ɲga ne puwaa-i. Kpezuu ekpa eyu, eɛɛsiy kpɔsɔɔ pɔɔɖɛ ekayi ɖi-yɔɔ ne enanɲ eɖu num mbu pɔtaɔ eneziy ne puwaa.

Ɛyɔ elaba tumiye pinu-i yɔ, esɔɔ lum le, etaa num mbu, eseyi-pu e-yɔɔ camiyɛ nɛ pucɔ ehuni; tɛv feɗ le ekuyi camiyɛ ñam ñam. Pɔsɔba eyu feɗaa tɛ nɛ piɔay e-nanɗbanɗay tɔm yɔ, num mbu pɛseyiy-i nɛ pɛkpɛli-i nɛ piɛ.

Somuu tuw we wazay eyu fesuu cayu taa pidufeyi. Puyɔɔ le, taala somuu tuw yem yem. Menkedɩ-mi tɔm natuyɔ. Sokode filandinaa kaatɔmina se pawiy Eyadema se demokirasii lɩwa. Peti somiɗ cayu cayu. Pikedaa le, filandinaa pale paanay cuna se pala num pɛpeti nɛ pacayna wezuu.

Mayu: TAKIMBE Kiméyalo

Ezuma palaki cotu

Ye ɩcay se ɩweni kpeetay nɛ tɔnɔɔ taa alaafiya yɔ yɔ, cotu tɔɔ yeki nɛ pɩla mbu. Mbu Palakɩni cotu yɔ mbu yɔ:

1. Cɔ
2. Miikay
3. Cotu tɔluma
4. Daakulay
5. Ɖɛya

Ǝyaa sakiye heniy kudomij yem yem mbu puyoo
yo peyebi cotu too. Ye hconaa yo, eyaa heniy
"Tansiyoo" kudoh yo cotu kutaku cwo pilinaa mbu
puyoo yo eyaa yebi cotu too ne potaki "kuyibu". Co
palaki cotu, sulub lulubni co. Sun we paa le. Kike tu hgu
Eso labi se piwazi-dv yo. Sulub lulub tam kudum pinay
taa sutu ne sutu pahubuu ne pañali pee ana ne a-yoo lu
ne payaa se co. Pucw ne eyu la cotu le, pwee se ecni
aluwaatu camye.

Kiyakij naadozo palakini cotu. Patiziy cotu deya
taa, piwasi camye tev fe, pwee pu-yoo tozo wiye le tibi
camye. Isoluu le, hbulizi lum. Ne lum mbu payay se

cooley. Cooley we wazay dɔdɔ pidufeyi mbu puyɔɔ yɔ pataadiyna deysi nzi siyɔkaa yɔ. Pohuluzuu cooley le paɖu cotu sɔɔye taa ne pɔsɔ ne hutu kpɛɛ le ɲhuti ñanay taa ne ɲwona pɔɔ taa yaa lɔkɔ taa ne ɲñali.

Alɪwaatu ndu ɲsɔki yɔ ɲsɔki kpeɖe yem ele kañɲa pɔsɔkɪni cotu puwayi le, pañalina ne miikay; ñalɔ taa peeye hutu ndu pɔsɔbi ne tikpɛɛ yɔ tɪliɔ. Pɛteɲ ñalɔ le, ye ɲsɔɔlaa ɲtɔki halɪ lelaa laki mbu ne pɛpɛdiɔ. Puwe leleɲ siɲɲ pidufeyi.

Puweɛ dɔdɔ se ɲtɔsi kakayisi. Pee wena awe ɖoɲ atapisi ahɔɔ alɪwaatu ndu ɲtɪzaa yɔ payay mbu. Puwayi le ɲhɔ cotu ɖaakulay taa ne ɲhuuzi pu-yɔɔ ne ɲsu ɖende piya eewoki yɔ.

Kiyakuɲ naale wiye le ɲwiliɔ ne ɲna se pitalaa se ɲyɔɖɪ yaa we. Ye puhɔwa yɔ ɲyɔɖɪ ele ye pitahɔɔ yɔ ɲyele dɔdɔ ne kiyaku naadozo wiye le, puhɔ camɪye yɔ ɲyɔɖɪ.

ɲyɔɖɔɔ ne ɲte le ɲhuti ñanay taa ne ɲɖu camtɔlima ne ɲsiti ne ɲɖɪɲɪ pɪmay le ɲma pay pay ne ɲle teleɲa taa. Tuwɪliɔ le, papazi ɖozi hilinau. Mbuɔ ɲɖɪkaa yɔ puwe ezi ɲsali ñe-niye yɔ.

Koobiya ɪsɔɔli cotu tɔɔɔ ne pulɪzi-mɪ pitɲa pi-taa.

Mayu: KEYAKOUZIBA Abalo

Achevé d'imprimer par AFASA
Dépôt légal N° 48 / MATDCL / août 2012
B.P. 57, Kara – Togo

Prix : 200 F CFA